

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institutiones Morales

In Quibus Vnivers[a]e Quaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1612

15 Quis censeatur iudex competens.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14014

Item, quando coram iudice seculari vertitur in dubium de validitate iuramenti, utrum obliget, an non: aut dubitatur an hoc, vel illud sit peccatum, an non: tunc iudex Ecclesiasticus cognoscit. Sic Abbas, *cap. Cuius contingat de iure iuran.* quia iudices seculares de peccatis exacte diiudicare non possunt.

Item Ecclesia cognoscit de quocunque, qui facilegium commiserit. *18. quæst. 4. cap. Quisquis. Et cap. Cum sit generale. De foro compet.* Vnde Ecclesia cognoscit, si laicus detinuerit rem alicuius Ecclesie, vel clerici, ut quando spoliavit clericum, vel Ecclesiam, possessionem alicuius rei, *cap. Si clericus laicum. De foro compet.*

Si quæras, An in his criminibus communis fori Episcopus possit procedere contra laicos, capiendo eos, & in carcerem mittendo, & puniendo an verò solum contra eos Ecclesiasticas censuras ferendo?

Dux sunt opiniones, prima asserit, posse capere, in carcerem coniecere, & punire, ut refert Iul. Clar. *lib. 5. Recepta. sententia. in pract. criminali quæst. 37. num. 8.*

Secunda opinio ait, solum posse procedere contra eos per censuras Ecclesiasticas. Quam opinionem communem esse ait Iul. Clarus *loco citato*, sed prima opinio videtur verior.

Si secundo quæras, An si pro his delictis reus fuerit in foro Ecclesiastico absolutus, vel punitus, deinde etiam per iudicem secularem possit puniri? Respondet Iul. Clarus *libro citato, quæst. 37. num. 4. Et 12. postea*, quod intelligis, nisi sufficienter ab eo iudice fuisset punitus.

Quis censetur Iudex competens.

CAPVT XV.

Ex iure civili, & canonico colligitur, iudicem aliquem esse competentem, multis modis. Nam quis potest sortiri forum, Primo ratione causæ, de qua in iudicio agitur, ut puta, si causa sit spiritualis, vel annexa spirituali, tunc solum coram iudice Ecclesiastico agi potest. Item Ecclesia cognoscit delegatis, donationibus, testamentis, & alijs quibuscunque relictis ad pias causas. *cap. Cum esset. Et cap. Relatum 1. de testamen. Et ibi Glossa. Et Doctores.* Item solum Ecclesia cognoscit de causa feudali, ubi cunque laicus feudum habet ab Ecclesia, *cap. Verum, de foro compet. Et ibi Doctores.*

Secundo sortitur quis forum ratione criminis, ut si crimen est mere Ecclesiasticum, de eo solum iudicat Ecclesia; si est mere seculare, solum contra illud procedit iudex secularis; si est communis fori, potest laicus conveniri tam coram Ecclesiastico, quam coram seculari iudice, quæ verò sint ista crimina dixi *cap. precedenti.*

Tertio sortitur quis forum ratione loci; & hoc tripliciter; vel ratione originis, vel domicilij, vel delicti, quod alicubi patrauit. Ratione originis, *in l. Si ut proponis. C. De municip. Et originarijs lib. 10.* Notandum est, filios sequi originem patris, non matris, id est, ex ea patria censeri oriundos, in qua ortus est pater, non autem in qua solum est nata mater. *l. Filios. C. De municipal. lib. 10. Et l. Assumptio. §. 1. ff. Ad municipalem.*

Item si avus fuerit aliunde oriundus, non censetur nepos ex ea patria oriundus. *Glossa, in l. citata. Filios.*

Item censetur quis oriundus ex civitate, si natus fuerit ipse, vel pater eius in vico, castello, vel villa intra territorium illius civitatis, *l. Qui ex vico. ff. Ad municipalem.*

Item vulgo quæsti censentur oriundi ex patria, in qua nata est eorum mater, quia certum patrem nominare non possunt. *l. eos, qui iustum. ff. Ad municipalem.*

Ratione domicilij sortitur quis forum, *cap. Licet, de foro compet. l. Senatores. C. Vbi Senatores, vel clarissimi conveniantur.* Domicilium dicitur, ubi quis habet rem suarum summam, id est, magnam partem, vel ubi latem, id est, familiam constituit. *l. Cives. C. De incolis, lib. 10.*

Notandum est, ad domicilium factis esse alterum istorum, nimirum, ut quis lates alicubi constituat. Hoc autem tunc accidit, quando, quis familiam suam alicubi constituit, animo habitandi ibi perpetuo, vel assidue; non autem si constituat iterum inde discessurus; hoc enim non facit incolam, sed peregrinum, *ut ait Glossa, in l. Cives citata.* Vel factus est ad domicilium, ut quis rem suarum summam, id est, magnam partem alicubi habet: non autem requiritur, ut habeat maiorem partem suorum bonorum: factus enim est, ut non habeat alibi plus rerum suarum. *Glossa in l. Cives citata.* Quod si quis nihil habeat, factus est, ut alicubi perpetuo, vel assidue commoretur. *l. Senatores, cap. Vbi Senatores, vel clarissimi conveniantur.*

Item sola domus possessio non constituit domicilium. *l. Libertus. §. Sola. ff. ad municipalem.*

Item potest quis habere domicilium in pluribus locis, *l. Assumptio. §. Iurisprudentibus. ff. Ad municipalem. Et cap. Ex parte, de foro compet.* Verum, si quis in duobus locis æqualiter fuerit instructus, id est, æquales, quæ sunt ad rem domesticam necessaria, collocaverit. *l. Eius scanda. §. Celsus. ff. Ad municipalem.* Alioquin si in uno loco maiorem partem suarum rerum habuerit, ibi censetur domicilium habere. *l. Senatores, supra citata.*

Item origo patris non censetur domicilium filij, maxime si filius habeat alibi domicilium, *l. Libertus. §. Patris. ff. Ad municipalem.*

Item vagabundus in quocunque loco puniri potest ob delictum in quo deprehenditur: nam, ut ait Glossa, *in l. 1. C. Vbi de criminibus agi oportet:* Vbi te invenero, ibi de iudicabo; quam Glossam communiter esse receptam, ait Covarruvias, *in pract. quæstionibus, cap. 11. num. 7.* Vagabundus verò dicitur, qui non habet alicubi certum domicilium, in quo habitat, etiam si habeat domicilium originis, id est, etiam si habeat partem, alicubi domicilium certum habitationis habentem, ut docet Iul. Clarus, *lib. 5. Receptorum sententia. in pract. criminali, quæst. 39.*

Ratione loci, in quo quis delictum commisit, sortitur forum, *cap. Licet. Et cap. Pastulasti, de foro competenti, Et l. 1. C. Vbi de criminibus agi oportet, & Glossa communiter recepta, in l. solent. ff. De custodia reorum, Et in l. A Diuo Pio, §. Sententiam. ff. De re iudicata.*

Si quæras, Quid, si aliquis crimen commiserit in exercitu Mutinensium posito in territorio Bononiensi, an possit puniri a iudice Mutinensi exercitus? Respondetur posse ex communi opinione probari Iulius Clarus, *lib. 5. citato, quæst. 38. num. 4.*

Si secundo roges, Quid, si Titius mandavit aliquod delictum patri, an sit puniendus in loco, in quo fuit iniunctum mandatum; an verò in loco, ubi sequutum est delictum? Respondetur, eum puniri debere in loco, in quo fuit consummatum crimen, non autem in loco, ubi Titius mandavit fieri. Hanc docet esse communem opinionem Iulius Clarus, *libro citato, quæst. 38. num. 9.* Et ratio est, quia mandans non tenetur ex mandato, sed ex delicto tanquam ex effectu, & damno propter mandatum.

Si tertio roges, Quid, si Titius commiserit homicidium Florentiæ, ut redderet securam, & tantum Cavum Senensem, qui Caius, postea Senis ratum habuit homicidium Florentiæ patratum: an Caius ratificans homicidium, puniri debeat Florentiæ, hoc est, in loco, ubi ratificatio homicidij est consequuta? Respondetur, puniri debere Florentiæ, ubi est commissum delictum, ut docet communis opinio, quam refert Iulius Clarus, *libro citato, quæstione 38. num. 7.*

Si quarto quæras, Quid, si Titius cum alijs tractavit de homicidio committendo extra territorium, & postea commissum est homicidium intra territorium, an puniri debeat in loco, ubi tractatus est factus, an verò in loco, ubi patratum est homicidium? Respondetur ante homicidium patratum puniri debere

in loco, ubi est tractatum de eo committendo: post commissum verò homicidium esse puniendum in loco, ubi est patratum delictum, ut docet Iulius Clarus *loco citato, num. 8.*

Si quòdò quæras, quid, si Titius existens in certo aliquo territorio, sagittam, vel telum aliquod emittat, & interficiat Catum existentem in alio territorio, à quo Iudice puniri debeat? Respondetur, puniri posse in utroque territorio. Vnde inter iudices utriusque territorij erit locus præventionis, ut is, de delicto cognoscat, qui prævenit. Hanc esse communem opinionem ait Iulius Clarus, *libro citato, num. 9.* & idem esse dicendum, si aliquis commiserit delictum in confinibus duorum territoriorum, ita ut dubium sit, in quo illorum territorio delictum fuerit patratum.

Si sextò roges, Quid, si Titius furetur rem aliquam, Verbi gratia, Florentiæ, & postea contulit se eum refurtiva ad civitatem Senensem, an puniri possit à iudice civitatis Senensis? Respondetur, ut refert Iul. Clarus, *loco citato, num. 10.* duas esse opiniones. Una asserit posse puniri, quam idem auctor tradit sequutum esse Bart. & multos alios iudices in praxi. Secunda opinio communior, & verior, quod puniri debeat Florentiæ, ubi patratum est furtum.

Si septimò roges, Quid, si laicus commiserit delictum in Ecclesia, an puniri debeat à iudice Ecclesiastico, etiam si crimen sit mere seculare? Respondetur, ut refert Iulius Clarus, *libro citato, num. 18.* Cynus sentit puniri debere à iudice Ecclesiastico; sed communiter rejicitur. Vnde dicendum est eum puniri debere à iudice seculari.

Item ratione personæ sortitur quis forum, V. g. Si est Clericus, conveniri non potest, nisi coram iudice Ecclesiastico: nomine Clerici intelligitur quicumque est insignitus prima tonsura clericali, etiam sola, siue alijs ordinibus. Item quicumque regularis, ut est communis omnium opinio. Præterea hoc privilegium clericale, quod dicitur privilegium fori, intelligitur quando convenitur, non quando est actor, siue accusator; quia tunc actor sequitur fortitè rei, *cap. Cum sit generale, De foro competenti.* Item huic privilegio non potest Clericus etiam spontem sua, immo etiam consensu Episcopi renuntiare; quia est privilegium non in gratiam personæ, sed in gratiam, & bonum status clericalis. Item intelligitur hoc privilegium, quando clericus convenitur, non tamen si reconvenitur: nam tunc potest laicus clericum reconvenire coram iudice seculari. Glossa, in *cap. At si clericus, de iudicijs, & ibi.* Innocentius, Hostien. & Andreas.

Item serui, & famuli, & familiares Ecclesiarum conveniuntur coram iudice Ecclesiastico, *cap. Ecclesiarum servos, 12. quæst. 2. & Glossa in cap. Eos, dist. 32. & in cap. Clericum 1. 11. quæst. 7.*

Item miserabiles personæ, nimirum pupilli, orphani, viduæ, pauperes, pertinent ad forum Ecclesiasticum, quantum ad earum personarum causas iudicandas, *cap. Super quibusdam, de verb. sign. & cap. ex tenore, de foro compet. & cap. Significantibus, de officio iud. deleg.*

Sed notandum est harum personarum miserabilium causas non omnes pertinere ad Ecclesiam, sed solum quantum ad defensionem, & protectionem earum, ut docet Glossa, in *cap. Significantibus citato.* Immo consuetudo obtinuit alicubi, ut etiam causæ earum, quantum ad defensionem, cognoscantur à iudice seculari.

Item ratione contractus irriti sortitur quis forum *cap. Volentes, de privileg.* Item ratione rei, de qua agitur sortitur quis forum, nimirum, ubi iudicetur, ubi res de qua agitur, sita est.

Vltimò, si quæras, ubi nam incipiat iudicium, & quot modis finiatur? Respondeo, ex communi sententia omnino incipere in litis contestatione. Hoc autem intelligitur, si de iudicio loquamur proprie, & strictè: nam ante litis contestationem præcedunt multa alia, ut citatio partis,

siue rei, libelli oblatio, in quo actor, siue accusator petit officium iudicis contra reum, examinatio partium, & confessio, productio testium, & exceptio, qua reus conveniendus solet opponere aliquas exceptiones contra actorem ad impediendam litis contestationem, ita ut exceptio nihil aliud sit, quam actionis exclusio.

Si roges, quid sit litis contestatio? Respondetur: est actus iudicialis in scriptis per actorem coram competenti iudice, facta narratione, & petitione expressa, vel inclusa negotij principalis, ubi actor interrogat, vel insinuat, & reus respondet, vel negando, vel confitendo.

Item iudicium finitur, sententia in iudicio lata, qualis in iudicio finem accipit ex sententia, & re iudicata: in qua parte vltima iudicij solent intercedere tria: sententia, per quam lites transeunt rem iudicatam, appellatio, & executio. Item in iudicio solet intercedere iuramentum de calumnia, quod tam actor, quam reus præstant. Actor iurat se bona fide, non animo calumniandi, causam, & litem movisse: reus quoque iurat se bona fide, & non animo calumniandi, responsum.

De Iudice.

CAPVT XVI.

CIRCA Iudicem multa quæri possunt. Primum est, An aliquando iudici licitum in iudicio procedere, sine accusatore? In hæc certum est apud omnes in iudicio regulariter nunquam esse procedendum sine accusatore, vel actore. *l. Rescripto. §. Si quis accusatorem. ff. De muneribus & honoribus,* ut infra dicemus. Hoc tamen intelligatur sine accusatore verò, vel æquivalenti: quoniam denunciator non est verus accusator, & tamen aliquando proceditur in iudicio ob denunciationem criminis, ab aliquo delati ad iudicem.

Item, qui querelam proponit, non est verus accusator & tamen proceditur in iudicio aliquando ex querela, ab aliquo propofita coram iudice contra alium.

Item aliquando procedit iudex ex evidentia patratæ criminis, quia evidentia facti locum habet accusatoris, nimirum, quando non solum notorium est crimen commissum, sed etiam notorius est actor criminis, *cap. Evidentia de accusationibus, & cap. Manifesta. 2. quæst. 1.*

Item aliquando procedit iudex ex officio per inquisitionem, & tunc procedit contra aliquem, præcedente diffamatione illius: nam diffamatio locum habet accusatoris, ut de his omnibus agemus inferius. Tota igitur rei difficultas consistit in hoc, an evidentia criminis, quando notorium est crimen, oculus tamen est actor eius; habeat locum accusatoris, ita ut iudici sit licitum inquisitionem ex officio facere, inquirendo, quis illud crimen commiserit? V. g. læcet in via publica homo interfectus ab aliquo, vel notoriè constat domum alicuius esse igne exustam, vel diriptam, nesciunt tamen, quis illum occiderit, aut quis domum igne incenderit, aut quis diripuerit.

Sunt duæ opiniones. Prima asserit, non esse licitum iudici procedere inquirendo in genere, quis illum occiderit. Sic sentit Sorus, in *lib. De ratione regendi, & detegenti secretum, memb. 2. q. 6. dub. 4. & lib. 3. de iustit. q. 6. art. 2. Caues. 2. q. 69. art. 2. Silu. in verb. Correctio, q. 8. & verbo Inquisitio 1. q. 3. & Artil. in verb. accusatio, nu. 28. Immo Silu. & Caiet. aiunt, & S. Thom. in quodam Capitulo Generali, rogatù de hoc dubio, respondisse, esse licitum iudici procedere inquirendo, & reum, si inter alios interrogetur, quis commiserit delictum, obligari ad veritatem detegendam, & tamen ceteros illos capituli doctores contra illum sensisse. Opinio secunda asserit, esse licitum iudici procedere, in genere inquirendo. Sic Bart. in *l. fin. De quaest. 1. q. 3. & in l. 1. eod. tit. §. Qui quaestorem.* Sic etiam Iul. Clarus, *lib. 5. Receptorum sent. in pract. crim. q. 6. nu. 1. & eod. lib. & practica criminali, quæst. 5. num. 6. per totum.**